

GEUZENBOND, Antwerpse liberale politieke vereniging, op 1 april 1872 opgericht door J. de Geyter, A. Michiels en F. van der Taelen.

De Geuzenbond beoogde in de allereerste plaats de hereniging van de verwaterde en afgescheurde liberalen die in de jaren 1860 naar de Meetingpartij waren overgegaan. Met datzelfde doel besloten, in 1872, de drie liberale politieke Antwerpse korpsen, Liberale Associatie, Liberale Vlaamsche Bond en Geuzenbond, voortaan hun kandidaten onder de naam Vereenigde Liberalen van Antwerpen aan het kiezerskorps voor te stellen. De Geuzenbond beleefde een snelle groei,

doordat ook leden van de twee andere liberale verenigingen, nl. de Associatie en de Vlaamsche Bond, toetraden. Van 1885 af ontzegde de Geuzenbond echter het stemrecht aan de leden die in de twee andere liberale Antwerpse korpsen stemgerechtigd waren, dit vooral om de stemmen van de doctrinaire Liberale Associatieleden te weren. Hiermee verloor de Bond een groot aantal leden. Spoedig kreeg de Geuzenbond daarbij nog concurrentie van een vooruitstrevende vereniging die politieke interessen kreeg, nl. het Verbond der Vooruitstrevende Kringen. Het Verbond kwam onder het patronaat van de Geuzenbond te staan, die zich hierdoor nog enkele jaren kon doen gelden en staande houden. In 1891 smolt de Geuzenbond echter samen met het Verbond der Vooruitstrevende Kringen, of korter Democratische Federatie, die voortaan als derde liberale politieke groep op het Antwerpse toneel zou verschijnen.

Het programma van de Geuzenbond was eerder anti-klerikaal en democratisch dan Vlaamsgezind. Vooral de uitbreiding van het stemrecht en de democratisering van het onderwijs lagen de bond na aan het hart. Op taalgebied wenste het programma van de Geuzenbond alleen: In de Vlaamse gewesten moet de ambtelijke taal het Nederlands zijn, in de Waalse het Frans; in Vlaanderen moet het Nederlands en het Frans onderwezen worden en in Wallonië het Frans en het Nederlands. Doordat de Geuzenbond zijn doelstellingen op Vlaams gebied niet zeer hoog aansloeg, konden er ook franskiljons in opgenomen worden.

Volgens L. Wils en K. van Isacker behoort de geuzerij in Antwerpen eerder tot de geschiedenis van het antiklerikalisme, dan tot de V.B.; door steeds de tegenstelling tussen „geuzen” en „papen” te onderstrepen heeft de Geuzenbond het Vlaamse volk afkerig gemaakt van een onkerkelijke V.B. en de beweging voor jaren achteruitgezet.

LITERATUUR: K. van Isacker, *Werkelijk en wettelijk land. De katholieke opinie tegenover de rechterzijde 1863-1884* (1955); - L. Wils, *Het ontstaan van de Meetingpartij in Antwerpen en haar invloed op de Belgische politiek* (1963); - M. Kuypers, *La Ligue des Gueux d'Anvers 1872-1884* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Kath. Univ. Leuven, 1967); - J. Bell, *Jan van Rijswijk (1853-1906) in de politiek en de Vlaamse Beweging* (onuitgegeven licentiaatsverhandeling Kath. Univ. Leuven, 1972).

JANINE BEYERS-BELL